

Møte onsdag den 8. oktober kl. 10

President: J ø r g e n K o s m o

D a g s o r d e n (nr. 2):

1. Finansministerens redegjørelse om Regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2004
2. Referat

Presidenten: Representanten Elsa *Skarbøvik*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Akershus fylke, Harald *Espelund*, har tatt sete.

Statsråd Per-Kristian Foss overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat).

Presidenten: Representanten Morten Lund vil framsette et privat forslag.

Morten Lund (Sp): På vegne av Ola D. Gløtvold, Magnhild Meltveit Kleppa og meg selv vil jeg fremme forslag om å innføre et skattefradrag for aleneboende som ledd i en handlingsplan for å bedre kjøpekraft og levekår for denne gruppen.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Finansministerens redegjørelse om Regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2004

Statsråd Per-Kristian Foss: Samarbeidsregjeringen presenterer i dag sitt forslag til statsbudsjett for 2004. Vårt forslag er et budsjett for arbeidsplasser, velferd og fornyelse.

Budsjettet skal bidra til å skape og sikre arbeidsplasser, bl.a. gjennom fortsatt lav rente og en konkurranse-dyktig kronekurs. Budsjettet videreutvikler sentrale velferdsordninger ved at innsatsen til barnehager, sykehus, psykiatri og kommuneøkonomi styrkes. Budsjettet gir grunnlag for fornyelse og nyskaping, bl.a. gjennom økt satsing på utdanning, forskning og innovasjon. På denne måten styrker vi grunnlaget for fremtidig verdiskaping.

Da Regjeringen la frem budsjettet for inneværende år, var hovedmålet å bedre konkurransevnen og videreutvikle vårt velferdssamfunn.

Det var behov for et stramt budsjett for å bidra til å redusere det høye norske rentenivået og svekke kronekursen. Regjeringspartiene ble enige om et stramt budsjett-opplegg i fjor høst, sammen med Fremskrittspartiet. Revideringen av budsjettet skjedde også innenfor rammer som har bidratt positivt i den økonomiske politikken. Regjeringen er derfor svært fornøyd med å ha fått gjennomslag for sin budsjettpolitikk. Det har også gitt resultater.

Etter at statsbudsjettet ble vedtatt, har renten gått ned fra 7 pst. til 2,5 pst. Forskjellen i rentenivå mellom Norge og landene rundt oss er kraftig redusert. Målet mot euro, har kronen svekket seg med 13 pst. siden toppen i januar i år. Det har vært med på å bedre konkurransevnen.

Det er selvsagt ikke budsjettpolitikken alene som har gitt denne positive utviklingen. Partene i arbeidslivet skal ha en vesentlig del av æren for å ha fått ned lønnsveksten gjennom moderate lønnsoppgjør i år. I tillegg har konjunktorene i Norge og internasjonalt, preget av lav vekst, også bidratt til lavere rente.

Samspillet i den økonomiske politikken – mellom finanspolitikken, pengepolitikken og inntektspolitikken – har fungert godt. Konkurransevnen er bedret.

Det er avgjørende for Norge at vi beholder en konkurranseutsatt sektor. Konkurranseutsatte bedrifter er viktige. Hadde ikke Norge hatt en åpen økonomi og handlet med andre land, ville vi vært et fattigere land. Vi trenger bedrifter – ansatte, ledere og eiere – som hver eneste dag lever i en internasjonal konkurranse, og som må konkurrere på pris og kvalitet. En slik konkurranse er sunn, fordi den gjør at vi utvikler vår kompetanse videre. Det er dette vi skal leve av i fremtiden, og det er det som er grunnlaget for vår fremtidige velferd. Derfor er Regjeringen opptatt av å styrke de generelle rammevilkårene for det konkurranseutsatte næringslivet. Samtidig skal vi styrke konkurransepolitikken, slik at konkurransen bedrifter imellom fungerer til beste for kundene.

Budsjettpolitikken må rettes inn mot å gi oss bedrifter og arbeidsplasser som kan ha livets rett i en åpen, global kunnskapsøkonomi. Derfor foreslår Regjeringen en kraftig styrking av forskningen. I tillegg arbeider Regjeringen for å heve kvaliteten i utdanningssystemet på alle nivåer. Det er samtidig et viktig mål for Regjeringen å redusere skatter og avgifter. Alle disse prioriteringene skjer innenfor totale rammer som sikrer konkurransevnen.

Finanspolitikken og den øvrige økonomiske politikken for 2003 har lagt et godt grunnlag for vekst i norsk økonomi. Lettelser i pengepolitikken har kommet raskere og vært større enn vi forutså. Veksten i varekonsumet har vært høy de siste månedene. Sterk lønnsvekst og fortsatt lavt rentenivå tilsier at det private forbruket vil fortsette å øke. Oljeinvesteringene vil også vokse. Sammen med bedre utsikter for eksportindustrien medvirker disse faktorene til at veksten i norsk økonomi tar seg opp. Vi anslår nå veksten i bruttonasjonalproduktet for Fastlands-Norge til 0,5 pst. i år og 2,5 pst. neste år. Med dette vil veksten i Norge være høyere enn i de fleste landene rundt oss.

Også de internasjonale utsiktene fremstår nå som lysere. Positive signaler, særlig fra USA, gir optimisme, selv om bildet langt fra er entydig. I Asia har flere land nå relativt høy vekst. I euroområdet er veksten fortsatt lav, og signalene om et snarlig omslag er uklare. Usikkerheten er derfor fortsatt til stede.

Arbeidsmarkedet er svekket etter en periode med svak økonomisk vekst. Fallet i sysselsettingen begynte i de næringer som er særlig utsatt for internasjonal konkur-

ranse. Etter hvert kom nedgangen også i andre deler av næringslivet og over hele landet. Ledigheten økte betydelig gjennom første halvår. Den ligger nå på rundt 4,5 pst. av arbeidsstyrken når vi korrigerer for sesongmessige forhold. Sammenlignet med andre land er det norske ledighetsnivået fortsatt relativt lavt. I norsk sammenheng, derimot, er situasjonen på arbeidsmarkedet bekymringsfull.

Styrkingen av kronekursen gjennom fjoråret kom på toppen av flere år med særnorsk lønnsvekst. Resultatet var en kraftig svekkelse av norske bedrifters konkurranseevne og at ledigheten økte.

Enkelte har tatt til orde for enkle grep og kortsiktige tiltak for å bekjempe ledigheten. En sterk økning av offentlige utgifter ville gjort situasjonen langt verre på sikt. Regjeringen har derfor først og fremst gått løs på de underliggende årsakene til ledigheten. Og politikken virker: Renten har gått ned, kronen har svekket seg, og partene i arbeidslivet har vært seg sitt ansvar bevisst.

Arbeidskraften er vår viktigste ressurs: Vi har behov for alle! Derfor er kampen mot ledigheten den viktigste utfordringen vi står overfor. For den enkelte smerter det å miste jobben. Det sosiale nettverket svekkes, og arbeidsinntekten forsvinner. For samfunnet er høy arbeidsledighet sløsing med menneskelige ressurser.

Det positive trekket i arbeidsmarkedet er dog at det fortsatt finnes mange ledige jobber. To av tre ledige finner arbeid i løpet av et halvt år. Regjeringen vil fortsette satsingen på å stimulere ledige til aktivt jobbsøk for å få dem så raskt som mulig tilbake i arbeid. Aetat skal satse på informasjon, rådgivning og tettere oppfølging. Ledige som sliter med å få fotfeste i arbeidsmarkedet, skal i første omgang tilbys korte, arbeidsrettede tiltak. Det vil bli tilbudt kompetansegivende tilbud til langtidsledige. Ungdom, innvandrere og langtidsmottakere av sosialhjelp vil her være prioriterte grupper.

Selv om vi nå ser en gryende optimisme i næringslivet, tar det noe tid før situasjonen på arbeidsmarkedet også bedres. Vi legger derfor nå til grunn at arbeidsledigheten vil stabilisere seg i løpet av vinteren for deretter å avta noe utover i 2004.

Næringslivet, særlig de bedriftene som er utsatt for internasjonal konkurranse, har slitt i de senere årene. Dette skyldes sterkere kostnadsvekst enn det konkurrentene ute har, et høyt rentenivå og en sterk krone. En sterk svekkelse av den kostnadsmessige konkurranseevnen, sammen med den internasjonale lavkonjunkturen, har ført til en svak utvikling i eksporten av tradisjonelle varer. Norske bedrifter har tappt markedsandeler hjemme og ute. Investeringslysten har avtatt og bidratt til å trekke veksten i samlet etterspørsel ned.

Det var følgelig rom og behov for rentenedgang og svakere krone. Budsjettet for 2003 ble utformet for å oppnå dette. Denne politikken har gitt resultater. Renten er redusert, kronen er svekket, og utsiktene for den konkurranseutsatte delen av næringslivet er vesentlig bedre enn for et år siden.

Kostnadsnivået i Norge er imidlertid høyt etter at løningene i norsk industri har økt vesentlig mer enn hos

våre handelspartnere helt siden 1998. En balansert utvikling i norsk økonomi, med nedgang i ledigheten, krever derfor at hensynet til konkurranseevnen må være retningssivende for gjennomføringen av inntektsoppgjørene også i 2004 og videre fremover. Det inntektspolitiske samarbeidet må fortsette.

Regjeringens budsjettforslag innebærer et strukturelt, oljekorrigert underskudd i 2004 på 50,7 milliarder kr. Det er 16,5 milliarder kr mer enn forventet realavkastning av Petroleumsfondet. Med de anslag vi nå legger frem for i år, vil merforbruket av oljepenger, utover 4 pst. avkastning, være det samme i 2003 og 2004. En større bruk av oljepenger neste år enn i Regjeringens forslag vil innebære at vi går feil vei i forhold til målet om at bruken av oljepenger over tid skal tilsvare forventet realavkastning av fondet. En mer ekspansiv politikk vil dessuten medføre fare for høyere rente og sterkere krone.

Samtidig tilsier den aktuelle konjunktursituasjonen at det er behov for en økonomisk politikk som stimulerer produksjon og sysselsetting i fastlandsøkonomien. For å unngå at kronen på nytt styrker seg, bør de viktigste stimulansene fortsatt komme gjennom pengepolitikken. Men etter Regjeringens vurdering er det ikke aktuelt å legge opp til en finanspolitikk som bremser aktiviteten i økonomien, slik at situasjonen på arbeidsmarkedet blir enda vanskeligere. I tråd med dette legger Regjeringen frem et budsjettforslag som virker om lag nøytralt på den økonomiske aktiviteten i 2004. Statsbudsjettets utgifter vokser med 2 pst. Det er mindre enn forventet vekst i BNP for Fastlands-Norge.

Handlingsrommet i budsjettpolitikken har blitt vesentlig mindre enn hva man trodde da Stortingets flertall sluttet seg til de nye retningslinjene for budsjettpolitikken våren 2001. Handlingsregelen omtales det ofte som. Svak utvikling i internasjonale finansmarkeder og styrkingen av kronekursen har bidratt til å redusere verdien av Petroleumsfondet. For dette tiåret antar vi nå at realavkastningen av Petroleumsfondet vil bli 15 milliarder kr mindre enn anslått for litt over to år siden. Samtidig har ny informasjon om bl.a. lavere skatteinngang bidratt til å øke det strukturelle budsjettunderskuddet.

Rommet for å øke bruken av oljeinntekter fremover er altså redusert. Dette vil måtte få konsekvenser for budsjettpolitikken. For de nærmeste årene vil det ikke være rom for nye, kostnadskrevenne satsinger uten at vi samtidig gjennomfører tiltak som reduserer statens utgifter på andre områder.

En del av forklaringen på at kronen styrket seg kraftig i fjor, kan ha vært at mange markedsaktører hadde overdrevene oppfatninger om et stort omstillingsbehov i norsk økonomi. Dette baserte seg på en tro om at en betydelig innfasing av oljeinntekter ville kreve sterk vekst i offentlig sektor på bekostning av konkurranseutsatt næringsliv. Regjeringen presenterte i nasjonalbudsjettet i fjor beregninger som viste at dette omstillingsbehovet var langt mindre enn mange trodde. Når vi nå i tillegg ser at rommet for økt bruk av oljepenger i årene som kommer, er redusert, er det ingen realøkonomiske grunner til at konkurranseevnen skal svekkes gjennom styrking av krone-

kursen. Tvert imot vil det være behov for å bedre næringslivets konkurransevne.

Som politikere i dag har vi et ansvar overfor morgendagens generasjoner. I finanspolitikken gjenspeiler dette seg gjennom at vi må forvalte vår felles oljeformue slik at det blir noe igjen til dem som kommer etter oss. Handlingsregelen er en tydeliggjøring av ansvarlighet mellom generasjoner i forvaltningen av våre felles verdier.

Vi er nå i ferd med å nærme oss toppen av hva vi skal bruke av oljepenger i årene fremover. Det blir derfor enda viktigere enn før med klare politiske prioriteringer for at norsk økonomi skal få en sunn utvikling. Alle gode formål kan ikke nå opp når vi skal ha et helhetlig økonomisk opplegg som samtidig ivaretar Norges konkurransevne og fremtidens pensjonsutfordringer. Det må settes grenser for den offentlige pengebruken, fordi vi ønsker en levedyktig privat sektor, og spesielt fordi vi ønsker konkurranseutsatte bedrifter. Økte skatter og avgifter er heller ingen farbar vei for et land som allerede ligger i toppen internasjonalt.

Land etter land i Europa må nå kutte i offentlige utgifter for å ha en økonomi som sikrer verdiskaping og velferd. Tiltakene er tøffere og hardere enn i Norge, men heller ikke vi kan lukke øynene for at velferdssamfunnet må fornyes og forbedres for å kunne møte fremtidige utfordringer.

Det norske politiske systemet, slik vi har det i dag, gir oss ekstra utfordringer. Illusjonen om at staten bader i penger, som det av og til heter, gjør at det er et press for å øke omtrent hver eneste utgiftspost. Den norske politiske debatten preges ofte av en konkurranse om å bruke mest mulig penger til gode formål til enhver tid. Gjennom denne konkurransen skapes det illusjoner hos folk flest om hva det faktisk er mulig og ønskelig å utrette fra statens side. Vi står i fare for å skape et samfunn der det personlige ansvar forvitrer og erstattes av et krav om at staten eller noen andre må løse alle problemer.

Det er ingen stor kunst å danne flertall for populære utgiftsøkninger. Men det kreves mer av dem som ønsker å ta ansvar. For en regjering er det ekstra utfordrende når stortingsflertallet i en rekke saker finner sammen for å øke statens utgifter uten å anviser hvor pengene skal hentes fra. I en slik situasjon kan det ikke forventes at Regjeringen skal finne plass til alle utgiftsøkninger når gode formål skal settes opp mot hverandre, slik det nødvendigvis må gjøres i et budsjett. En debatt om disse sider ved vårt demokratiske og parlamentariske styresett er ikke bare velkommen, men synes også nødvendig.

Regjeringen prioriterer flere sentrale politikkområder i tråd med Sem-erklæringen. Jeg vil kort redegjøre for noen av de viktigste.

Barnehageforliket følges opp. Det skal etableres flere barnehageplasser, og foreldrebetalingen skal reduseres. Private og kommunale barnehager skal behandles økonomisk likeverdig. Det bevilges 2,8 milliarder kr mer på dette området. Dette innbefatter også skattefritaket for arbeidsgivers betaling av barnehageplasser.

Regjeringens høyest prioriterte mål er barnehageplass til alle. Vårt mål er etablering av nye plasser til 12 000

barn neste år. Regjeringens forslag legger til rette for en samlet offentlig finansiering av kostnadene i barnehage-sektoren på om lag 80 pst. Det legger grunnlaget for å nå grensen for maksimalpris for foreldrebetaling i tråd med barnehageforliket i Stortinget.

Regjeringen styrker kommuneøkonomien vesentlig. Det gir et godt grunnlag for utviklingen av viktige velferdstjenester lokalt. Vårt forslag innebærer en reell vekst i kommunenes samlede inntekter i 2004 på om lag 3 ¼ milliard kr. Dette er i tråd med de signaler som Regjeringen gav i kommuneproposisjonen før sommeren. Fordelingen mellom øremerkede og frie inntekter er imidlertid forskjøvet som følge av vedtaket i Stortinget i vår. Øremerkingen øker som følge av barnehageforliket. Oppfølgingen av forliket medfører at de frie inntektene er redusert med snaut en halv milliard kr og i stedet gitt som øremerkede tilskudd. I vår signaliserte Regjeringen at de frie inntektene skulle øke med 2 ¼ milliard kr. Nå legges det opp til en økning på 1,8 milliarder kr, inkludert den nye ordningen for ressurskrevende brukere.

Helsetilbudet er en hjørnestein i vår velferdspolitik. Det har vært en kraftig aktivitetsvekst i sykehusene de siste årene, ikke minst i inneværende år. Aktiviteten har faktisk aldri vært høyere. Ventetiden er betydelig redusert. Det foreslås nå en reell vekst i bevilgningene til drift av sykehus på 1,2 milliarder kr i forhold til saldert budsjett for i år. Regjeringen legger opp til at aktiviteten i sykehusene videreføres i 2004 på om lag samme høye nivå som anslaget for inneværende år. Sykehusene må fortsette å arbeide med omstilling og effektivisering av driften.

Vi foreslår også særskilte investeringstilskudd til tre store utbyggingsprosjekter: Nye Ahus, fase 2 av den nye Universitetsklinikken i Trondheim og et nytt forskningsbygg ved Radiumhospitalet.

Regjeringen foreslår en reell økning av bevilgningene til gjennomføring av opptrappingsplanen for psykiatri på 700 mill. kr. Dette er den sterkeste økning siden planen ble vedtatt i Stortinget. For å sikre at målene nås, foreslår Regjeringen at planperioden utvides med to år.

God kompetanse og høyt kunnskapsnivå er helt nødvendig om vi skal konkurrere internasjonalt. Derfor satser Regjeringen på en bedre skole og på økt kvalitet i høyere utdanning og forskning.

Regjeringen foreslår en økning i bevilgninger til gjennomføring av Kvalitetsreformen på over 0,5 milliarder kr. Stortingets forutsetning om bevilgninger til Kvalitetsreformen er dermed nådd, og reformen er med dette fullfinansiert.

Det legges opp til en vekst i de offentlige forskningsmidlene på 1,1 milliarder kr i 2004. Dette er i tråd med det årlige vekstbehovet for offentlige midler som er anslått i opptrappingsplanen for forskningsbevilgninger, som ble behandlet i Stortinget våren 2001. Regjeringen har også styrket forskningen ved å utvide SkatteFUNN-ordningen. Ordningen gir nå næringslivet en årlig skattelette på 1,5 milliarder kr.

Regjeringen foreslår å utvide låneordningen som gir kommunene økt mulighet til å investere i skolebygg, med

2 milliarder kr. Vi er dermed kommet opp i samlede investeringer på 7 milliarder kr totalt.

Regjeringen satser på kollektivtransporten. Storbyområdene prioriteres. Økte bevilgninger og endringer i momssystemet gir en samlet styrking av kollektivtransporten på nærmere 1 milliard kr neste år.

Regjeringen foreslår lettelse i momssystemet for persontransport. Ved å innføre 6 pst. moms fra 1. mars får næringen også rett til fradrag for inngående moms. Momsbelastningen for persontransporten blir dermed redusert med nesten 0,5 milliarder kr pr. år, først og fremst for togtrafikken og lokale ruter med buss og bane. Det gir grunnlaget for lavere billettpriser og/eller bedret tilbud.

Regjeringen fortsetter opptrappingen av bistanden med 630 mill. kr. Bevilgningen over bistandsbudsjettet vil til neste år utgjøre 0,94 pst. av bruttonasjonalinntekten. Regjeringen vil styrke innsatsen internasjonalt for bekjempelse av fattigdom. Utdanning og tiltak mot hiv/aids-epidemien er særlig prioritert.

For å få rom til disse og andre satsinger har det vært nødvendig å redusere utgiftene på enkelte andre områder.

Da ordningen med frikort for egenandeler ble innført i 1984, var tanken å skjerme dem som hadde store helseutgifter. 140 000 personer fikk den gang frikort. I fjor ble det utstedt nærmere 900 000 frikort. Dette er et eksempel på hvordan en god velferdsordning som skulle hjelpe dem med store behov, har utviklet seg til å omfatte stadig flere av oss. Det er grunn til å spørre om dette er riktig bruk av offentlige midler, i et land hvor de aller fleste av oss har råd til noe høyere egenandeler. I dag får hver enkelt av oss et frikort fra folketrygden når egenandelene på sentrale helsetjenester når et tak på 1 350 kr. Dette taket foreslår Regjeringen nå hevet til 2 500 kr. Med en slik grense antar vi at 600 000 personer fortsatt vil få tildelt frikort.

Den sosiale profilen i Regjeringens politikk er i større grad å målrette offentlige velferdsordninger. Derfor har vi i år innført en skjerming av storforbrukere av helsetjenester for å begrense deres utgifter. Denne ordningen omtales ofte som en tak 2-ordning. I tillegg er minstepensjonister fritatt for egenandeler for medisiner på blå resept.

Regjeringens innsparingsforslag på dette området vil gjøre det mulig å satse betydelig på andre viktige velferdsområder, som ikke minst psykiatri og å målrette tiltak i kampen mot nyfattigdommen, som vi dessverre ser utvikle seg i deler av vårt ellers så rike land.

Sentralt i Regjeringens politikk er det å sikre flest mulig arbeid. I dag er én av fem i yrkesaktiv alder på trygd. For å gi flere mulighet til å delta i arbeidslivet vil Regjeringen fortsette gjennomgangen av trygdeordningene.

Jo lenger en person er ute av arbeidslivet gjennom sykefravær, rehabilitering og attføring, jo mindre er sjansen for en vellykket tilbakeføring til arbeid. Dagens regelverk medfører at mange går i mer enn to år fra første sykmelding til påbegynt attføring. Regjeringen foreslår derfor flere endringer for å målrette ordningene og bidra til å få den enkelte raskere tilbake i arbeid, gjennom endringer i attførings- og rehabiliteringssystemet. Vårt forslag

innebærer reduserte utgifter på nærmere 0,5 milliarder kr neste år.

Regjeringen foreslår endringer i permitteringsordningen. Permitteringer bør i hovedsak brukes når bedriftene opplever reelt sett uventede og midlertidige endringer i aktiviteten. Svært få permitterte arbeidstakere finner seg ny jobb i permitteringsperioden. Det er samfunnsøkonomisk uheldig at deler av arbeidskraften låses inne på denne måten. I tillegg er det en rekke arbeidstakere som opplever gjentatte permitteringer, noe som betyr at staten over tid finansierer betydelige deler av arbeidsgivers lønnskostnader. Regjeringen foreslår derfor å utvide lønnspliktperioden fra tre til tretti dager.

Samtidig ønsker Regjeringen å gjøre det lettere for næringslivet å ta på seg spesielle tidsbegrensede oppdrag for enklere å håndtere arbeidstopper og sesongmessige svingninger. Vi foreslår derfor endringer i reglene om midlertidige ansettelser. Dette betyr at det blir en generell adgang til å ansette personer midlertidig i inntil tolv måneder i samme virksomhet, og at det vil bli adgang til å ansette midlertidig for konkrete prosjekter. Regjeringen vil understreke at dette også vil gjøre det lettere for arbeidssøkere uten jobberfaring å få innpass på arbeidsmarkedet.

La meg også legge til, på grunn av den oppmerksomhet som gjerne er rundt saken, at Regjeringen ikke foreslår redusert kompensasjonsgrad i sykelønnsordningen. Veksten i sykepengene er likevel foruroligende. Budsjettet for 2004 er basert på en forventet vekst i sykefraværet i trygdeperioden på 2,5 pst. for inneværende år og 1 pst. neste år. Intensjonsavtalens mål er å redusere det totale sykefraværet med minst 20 pst. fra 2. kvartal 2001 til utgangen av 2005. I stedet for nedgang har vi så langt fått en vekst på 11,5 pst. Avtalen skal evalueres nå i høst. På bakgrunn av evalueringen vil Regjeringen i samarbeid med partene i arbeidslivet drøfte det videre arbeidet for et inkluderende arbeidsliv.

Til nå har Regjeringen redusert skatter og avgifter med nesten 20 milliarder kr. Lettelser har bedret næringslivets rammebetingelser. Det har gitt grunnlag for økonomisk vekst. Budsjettforslaget for 2004 gir nye lettelser på vel 500 mill. kr. Dette må ses i sammenheng med endringen i NOKUS-reglene, som ble vedtatt i revidert budsjett i vår. Dette innebærer at skatte- og avgiftsnivået vil bli omtrent det samme i 2004 som det var i saldert budsjett for 2003.

Arbeidet med å redusere skatter og avgifter skal fortsette. Regjeringen vil følge opp Skauge-utvalgets innstilling, som nå har vært på høring, med en egen stortingsmelding som vil inneholde forslag om forbedringer av skatte- og avgiftssystemet. Stortingets behandling av meldingen vil gi et grunnlag for Regjeringens arbeid med statsbudsjettet for 2005.

Regjeringen foreslår en stor og viktig omlegging av avgiftssystemet når vi nå innfører en generell momskompensasjon for kommunene. Reformen innebærer at private og offentlige tjenesteprodusenter skal behandles likt avgiftsmessig. Private kan heretter i større grad konkurrere på like vilkår med kommuner ved kommunale an-

skaffelser. Samarbeid kommuner imellom vil også bli stimulert på denne måten. Dette vil gi lokale folkevalgte et godt grunnlag for å utnytte kommunens penger bedre og dermed sikre innbyggerne bedre velferdstjenester.

Den aller største avgiftsendringen i budsjettet er vel kjent. Den differensierte arbeidsgiveravgiften må dessverre omgjøres fra nyttår av. Ordningen er det viktigste og beste distriktspolitiske virkemiddel vi har. Ordningen er enkel og byråkratisk, og Regjeringen har jobbet aktivt for å beholde den. Men ESA – EFTA-landenes organ for å overvåke EØS-avtalen – har gitt klar beskjed om at denne ordningen ikke kan fortsette. Det finnes dermed ikke rettslig grunnlag for å videreføre ordningen fra 1. januar 2004.

Når vi nå tvinges til å gjøre endringer, har Regjeringen lagt vekt på å oppnå best mulige løsninger for næringslivet i distriktene. Vi mener at vi har kommet frem til en god løsning, som i stor grad vil bøte på virkningene av at dagens ordning må legges om. Regjeringen foreslår at de økte avgiftsinntektene i sin helhet blir ført tilbake til de berørte områder. For at endringene skal skje gradvis, og ikke over natten, har Regjeringen søkt ESA om en overgangsperiode på tre år. I tråd med dette vil tilskudd til næringsutvikling i de berørte områder øke over tid.

ESA anser også industriens fritak for elavgift som statsstøtte. Dette er en konsekvens av at den foregående regjering sommeren 2001 aksepterte EUs nye retningslinjer for miljøstøtte. Elavgiften må derfor legges om. For å redusere risikoen for eventuelle krav fra ESA om tilbakebetaling av støtte foreslår Regjeringen derfor å avvikle avgiften for all næringsvirksomhet fra 1. januar 2004. Vi foreslår samtidig at det settes i verk tiltak for å dempe økningen i elforbruket og vil derfor bl.a. styrke Energifondet. Regjeringen tar sikte på å innføre et nytt avgiftssystem som avgiftslegger deler av forbruket i næringsvirksomhet fra 1. juli 2004. Målet med det nye systemet vil være å dempe økningen i elforbruket og fortsatt stimulere til overgang til alternative energikilder og vannbåren varme.

Regjeringen foreslår å redusere boligskatten. Som et skritt videre i retning av Sem-erklæringens mål om å fjerne fordelsbeskatning av egen bolig, foreslår vi å øke bunnfradraget fra 80 000 til 90 000 kr for neste år. Regjeringens forslag innebærer at rundt 40 000 færre boligeiere vil måtte betale denne skatten.

Stortinget har bedt Regjeringen om å endre alkoholavgiftene, slik at brennevinsbasert rusbrus får økt avgift. Regjeringen følger dette opp. De økte inntektene fra omleggingen anvendes slik at avgiftene på alle andre drikkevarer blir redusert.

Regjeringen foreslår også å øke avgiften på røyketobakk, slik at avgiftsbelastning på sigaretter og røyketobakk – gjerne også kalt rullings – blir lik. Røyketobakken har i dag en avgift på bare 70 pst. av avgiften på sigaretter. Vi må erkjenne at det ikke er noen helsemessige årsaker til denne avgiftsmessige forskjellsbehandlingen.

Løfter vi blikket, så er kanskje den aller viktigste saken regjering og storting skal behandle denne stortingsperioden, innstillingen fra Johnsen-kommisjonen – en

pensjonsreform. En rekke land har allerede gjennomført nødvendige reformer på dette området. Felles for disse er at de vil stimulere den enkelte til å stå lenger i jobb og sikre større balanse mellom innbetalinger og utbetalinger i trygdesystemet. En reform i Norge bør sikte mot det samme.

Med dagens regelverk vil pensjonsutgiftene stige fra 8 pst. av BNP i år 2000 til nesten 20 pst. av BNP i år 2050. Utgiftene vil stige mye mer i Norge enn i de fleste andre vestlige land. Vi må derfor utforme et mer individbasert og fleksibelt pensjonssystem, som belønner dem som vil stå lenger i jobb.

En slik reform vil åpenbart kreve tøffe tak, vanskelige avveininger og politisk handlekraft. Vi som politikere vil bli utfordret til å tenke langsiktig og til å finne sammen om løsninger som gir folketrygden økonomisk bærekraft og den enkelte trygghet for egen alderdom.

Som politikere i dag har vi et internasjonalt ansvar og en forpliktelse overfor fremtidige generasjoner. I årets nasjonalbudsjett presenteres en Nasjonal Agenda 21, en nasjonal handlingsplan for bærekraftig utvikling. Regjeringen har et bredt globalt perspektiv og tar opp de sentrale utfordringene knyttet til bærekraftig utvikling. Planen fokuserer på utvalgte områder nasjonalt og internasjonalt og på hva myndigheter, næringsliv og den enkelte kan gjøre. For budsjettpolitikken innebærer det at vi må tilpasse dagens utgifter slik at det bygges opp tilstrekkelige reserver til å møte fremtidige utgifter. Vi skylder fremtidige generasjoner at vi holder orden i vårt felles hus.

Samarbeidsregjeringens budsjettforslag er et budsjett for arbeidsplasser, velferd og fornyelse. På dette grunnlag inviterer jeg Stortinget til samarbeid om statsbudsjettet for 2004.

Presidenten: Etter samråd med gruppelederne vil presidenten foreslå at det nå åpnes for en kommentarrunde, begrenset til ett innlegg på inntil 5 minutter fra hver partigruppe, i samsvar med forretningsordenens § 34 a.

Presidenten vil så foreslå å fravike forretningsordenens § 34 a, slik at det etter hvert innlegg fra opposisjonspartiene gis anledning til en kommentar fra finansministeren og deretter en sluttkommentar fra representanten for opposisjonspartiet på inntil 2 minutter hver.

Videre foreslås det at det åpnes for en kommentar fra finansministeren på inntil 3 minutter på slutten av debatten.

– Dette anses vedtatt.

Hill-Marta Solberg (A): Finansministeren har i dag uttalt til media at han har sovet godt i natt. De som måtte ha våket i håp om gode nyheter for de arbeidsledige, har i dag lite å glede seg over. Det framlagte budsjettet er et budsjett for økende ledighet. Regjeringen spår en økning i AKU-ledigheten fra 4,5 pst. til 4,7 pst. neste år.

Daglig hører vi om kommuner som må kutte i skolen og i eldreomsorgen. En av tre kommuner, ble det sagt her om dagen, må gjennomføre slike kutt. Med det budsjettet

som er lagt fram i dag, vil vi fortsatt oppleve at det må kuttes i skolen og i eldreomsorgen.

Den sittende regjeringen har satt mange rekorder. Det er satt rekord i skatte- og avgiftslettelser, men det er samtidig satt en annen rekord: Det er et samlet underskudd i kommunesektoren på hele 11,8 milliarder kr i 2002. 105 kommuner er satt under tilsyn av staten på grunn av dårlig økonomi. Den sittende regjering har også satt rekord i å kutte i distriktsvirkemidlene.

Målene for den økonomiske politikken er full sysselsetting. Finansministeren har i dag i sin finanstale understreket overfor Stortinget at finanspolitikken virker, men med en ledighet på over 100 000 ledige vil jeg påstå det motsatte: Den økonomiske politikken har ikke lyktes.

Regjeringen fortsetter dessuten en politikk der de kutter kraftig i velferd, der de gjennomfører usosiale kutt. Det kraftigste kuttet her kommer i egenandeler, som også finansministeren har gjort rede for i sin tale. Finansministeren understreket at det fortsatt vil være 600 000 som vil bli omfattet av egenandelstaksordningen, men han nevnte ikke at det vil være 300 000 som vil falle utenfor som følge av Regjeringens innstramning.

Det framlagte budsjettet inneholder, slik Arbeiderpartiet ser det, ikke en politikk som er målrettet for å redusere ledigheten. Her er det få stimulanser til nyskaping, her er det ingen økning i arbeidsmarkedstiltakene, og det er i tillegg særlig provoserende at Regjeringen legger opp til det jeg vil karakterisere som en brutalisering av arbeidslivet. Jeg mener at Regjeringens forslag om endringer i permitteringsreglene og i stillingsvernet er et ledd i en slik utvikling. Det er helt klart at dette vil bidra til at flere støtes ut av arbeidslivet og inn arbeidsledighet. Dette er forslag som Arbeiderpartiet vil gå klart imot. Etter å ha hørt på finansministerens berettigede bekymring for den kraftige økningen i trygdeutgiftene, vil jeg si at vi bør føre en politikk som bidrar til det motsatte, som inkluderer folk i arbeidslivet og ikke støter dem ut av arbeidslivet.

Arbeiderpartiet vil kreve en helt annen politisk kurs denne høsten, der kampen mot ledigheten skal være jobb nr. 1. Helt siden høsten 2001 har Arbeiderpartiet advart mot den økningen som alle så måtte komme i ledigheten, alle med unntak av Regjeringen, som trengte lang tid før de så det. Vi har også ved alle korsveier foreslått å øke innsatsen for å bekjempe ledigheten. Men vi står overfor det faktum at ved utgangen av september er om lag 110 000 mennesker utenfor det ordinære arbeidsmarkedet. Vi har en situasjon med svært få tiltaksplasser, sett i forhold til den høye ledigheten. På midten av 1990-tallet, hvor ledigheten også var høy, ble det bevilget vesentlig mer. Da hadde vi mellom 40 000 og 50 000 tiltaksplasser. Nå foreslår Regjeringen om lag 12 000 til neste år, altså ingen økning. Arbeiderpartiet vil i høst foreslå en kraftig økning av tiltaksplasser. Vi kan faktisk slå fast følgende: For hver milliard som den sittende regjeringen gir i skatte- og avgiftslette, har arbeidsledigheten steget med om lag 2 000 personer. Vi får spørre om det er et bevis på at skattelette løser problemer eller ikke.

Det er positivt at Regjeringen følger opp barnehageforliket fra Stortinget, det er gledelig. Men det er altså et faktum at til tross for at Regjeringen i dette budsjettet bruker hele 67 milliarder oljekroner, er det fortsatt et budsjett for økende ledighet. Vi vil fortsatt se at kommunene må kutte i skolene og i eldreomsorgen, og Regjeringen gjennomfører også flere andre usosiale kutt.

Finansministeren har bedt om tålmodighet i kampen mot ledigheten. Arbeiderpartiet kan love en konstruktiv, men en svært utålmodig, opposisjonspolitik i kampen mot den økende arbeidsledigheten.

Statsråd Per-Kristian Foss: Jeg lytter alltid med interesse når Arbeiderpartiets finanspolitiske talsmann taler – unnskyld, talskvinne – og derfor har jeg lyst til å starte med et sitat fra Holden-utvalget, som jo var partenes eget utvalg for å vurdere hva som skulle til i kampen mot arbeidsledigheten. Det heter der:

«Problemene konkurranseutsatt sektor nå opplever har først og fremst sammenheng med lønnsdannelsen og effekten av pengepolitikken på kronekursen. Det er her en må søke løsningene. Utvalget vil ikke anbefale tiltak som støtter enkeltbransjer og enkeltvirksomheter. Med lavere lønnsvekst kan pengepolitikken slakkes opp. Da faller renten og kronen vil kunne svekkes.»

Det var altså sagt, og dette har skjedd. Det er ingen tvil om at politikken i så måte virker.

Når det tales om tålmodighet, må jeg si at Arbeiderpartiet burde kikke på sin egen forhistorie. Det tar tid fra den økonomiske veksten kommer, til arbeidsledigheten går ned. Det kan man lese seg til gode erfaringer med også fra begynnelsen av 1990-tallet, og det samme vil skje nå. Vi legger ikke opp til at arbeidsledigheten skal fortsette å øke gjennom hele neste år, men vi regner med at med det økonomiske opplegget vi nå legger frem, vil ledigheten etter hvert avta neste år.

Jeg ser også med spenning frem til hva Arbeiderpartiets alternative opplegg vil innebære, for jeg skjønner på Hill-Marta Solberg at skattelettelse etter hennes oppfatning – og det er jeg altså uenig i – gir økt ledighet. Det må innebære at Arbeiderpartiet med dette varsler vesentlige skatteøkninger. Jeg registrerte også i valgkampen at Arbeiderpartiet la frem en serie nye utgiftsforslag, som kom på toppen av dem Stortinget har vedtatt, og dem Regjeringen nå foreslår, i størrelsesorden mange milliarder kroner. De vil åpenbart også komme til å bli finansiert gjennom skatteøkninger.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg må bare få konstatere at det budsjettet som finansministeren har presentert i dag, ligger svært langt unna den politikken som Arbeiderpartiet mener det er nødvendig å føre i den situasjonen vi har i dag, med en så høy ledighet. Vi er svært bekymret for at ledigheten skal bite seg fast på et nivå på over 100 000. Derfor mener vi også at det ikke er tilstrekkelig å gjøre slik finansministeren og Regjeringen gjør, finansministeren nærmest klamrer seg til rentefoten i håp om at det skal løse problemene med ledigheten.

Vi mener også at det er helt nødvendig med målrettede tiltak, skal vi unngå at ledigheten biter seg fast på et høyt nivå. Det Arbeiderpartiet kommer til å foreslå i den økonomiske politikken i høst, kommer også til å ha en slik innretning.

Jan Tore Sanner (H): Finansministeren varsler lysere utsikter for norsk økonomi, med sterkere økonomisk vekst og etter hvert lavere arbeidsledighet neste år. Det er godt nytt.

Den gryende optimismen i næringslivet har ikke kommet av seg selv. Stramme budsjetter har bidratt til lavere rente og svakere krone. Moderat lønnsoppgjør og betydelige skattelettelser har lettet bedriftenes situasjon. Nå er det viktig at vi ikke ødelegger det som er oppnådd. En fortsatt lav rente og konkurransedyktig kronekurs forutsetter at budsjettet vedtas innenfor ansvarlige rammer. Det betyr at vi må si nei til mange gode ønsker og krav. Hvis vi ikke klarer å holde igjen på veksten i de offentlige utgiftene, blir resultatet høyere skatter, som vil kvele verdiskapingen, eller enda flere oljekroner inn i økonomien, som fort vil resultere i høyere rente og sterkere krone. Det er gledelig at Regjeringen varsler nye tiltak for å fornye offentlig sektor og endringer som kan bedre økonomiens vekstevne. Det er viktig i en strategi for å sikre at den økonomiske politikken er bærekraftig, også i et generasjonsperspektiv. Økte utgifter i dag vil gå på bekostning av velferd i morgen. Det er viktig å huske på at vi også har et ansvar for morgendagens pensjonister og fremtidens skattebetalere.

Vi står foran vanskelige budsjettforhandlinger i Stortinget. De økonomiske utfordringene krever evne til å foreta tøffe prioriteringer. Den parlamentariske situasjonen krever at partiene viser vilje til samarbeid. Regjeringspartiene inviterer til samarbeid om en økonomisk politikk som bidrar til å sikre og skape arbeidsplasser. Vi inviterer til samarbeid om en økonomisk politikk som trykker velferden, og som fremmer fornyelse gjennom forskning, utvikling og nødvendige strukturelle reformer.

Etter at Regjeringen nå har lagt frem forslag til statsbudsjett, ligger ansvaret for å finne løsninger som kan få flertall, i Stortinget. Regjeringspartiene har allerede varslet at det vil være naturlig å henvende seg til Fremskrittspartiet. Regjeringspartiene og Fremskrittspartiet har samarbeidet om flere budsjetter. Vi har funnet gode løsninger, selv om avstanden har vært stor. Samarbeidet har gitt Fremskrittspartiet betydelig gjennomslag. Regjeringspartiene har lagt vekt på ansvarlighet og forutsigbarhet i den økonomiske politikken, og Fremskrittspartiet har oppnådd mye på sine prioriterte områder. Vi har merket oss at både Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet i forkant av budsjettframleggelsen har vært mer opptatt av å markere avstand til Regjeringen, enn av å vise vilje til samarbeid om neste års statsbudsjett. Det er et paradoks at flere partier synes å se seg mer tjent med å rendyrke opposisjonsrollen enn med å søke innflytelse gjennom samarbeid.

Regjeringspartiene er opptatt av at de forestående forhandlingene om budsjettet skal foregå på en ryddig måte

og være preget av konstruktivt samarbeid. Det er i alles interesse at vi unngår mye støy og spill.

Vi mener at rammen rundt høstens budsjettforhandlinger vil bli ryddigere og mer oversiktlig dersom de sentrale opposisjonspartiene legger frem sine alternative budsjetter før forhandlingene starter. Vi har allerede hørt at bl.a. Arbeiderpartiet vil øke en rekke offentlig utgifter. Det er viktig at alle partier viser hvordan utgiftene skal dekkes inn. Regjeringspartiene tar derfor sikte på å vente med en konkret invitasjon til forhandlinger til etter at Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet har lagt frem sine alternative budsjetter. Det vil gjøre forhandlingsperioden kortere og forhåpentligvis ryddigere.

Jeg vil slutte meg til finansministerens invitasjon til samarbeid om budsjettet for 2004.

Siv Jensen (FrP): Finansministeren understreket flere ganger i sitt innlegg at dette er et statsbudsjett for flere arbeidsplasser, for mer velferd og for økt fornyelse. Det er gode tanker og ambisjoner, men hvor i all verden finner man dette i budsjettet? Jeg må si at et av de viktigste spørsmålene jeg stilte meg da jeg leste budsjettet, det var: Hva i all verden er det denne regjeringen vil? Hvor i all verden er det denne regjeringen skal hen?

Vi er nå i en situasjon hvor Regjeringen over statsbudsjettet klarer å bruke mer penger enn noen gang tidligere. Det har vært et av de sentrale spørsmålene og debatttemaene, særlig i argumentasjonen fra regjeringspartiene overfor Fremskrittspartiet. Pengebruk, handlingsregel, oljepenger. Regjeringen bruker altså nå mer penger enn noen gang. Men det er ikke fordi de vil noen vei med dette. De strør tynt utover til en masse gode formål, som finansministeren selv advarte mot. Han sa at det er viktig nå å prioritere. Men her strøs det tynt utover, uten mål og mening: ingen klare, konkrete, virkemidler for nettopp å bøte på økende arbeidsledighet!

Handlingsregelen er død etter dette budsjettframlegget, for det er ikke mulig å få øye på en eneste saklig begrunnelse for hvorfor Regjeringen faktisk holder fast i handlingsregelen, som ble innført av et flertall i denne sal for litt over to år siden. Og hvis man leser omtalen som Regjeringen gir av dette, så gir jo Regjeringen langt på vei Fremskrittspartiet rett i mye av den kritikken vi har øvet mot handlingsregelen, nettopp i at det ikke går an å ha en regel som er så mekanisk og så statisk som handlingsregelen egentlig er.

Så til noen viktige hovedspørsmål. Regjeringen anslår veksten i økonomien neste år til 2,5 pst. Men hvorfor i all verden skulle vi tro på den prognosen? Budsjettet legger jo ikke opp til noen grep som i seg selv skulle stimulere til økt vekst i økonomien. Tvert imot, gjennom handlingsregelen nedjusterer man skatteinntektene for neste år, noe som er et signal om at man ikke tror på økt vekst i økonomien. Det man sier rett ut, er at denne veksten skal komme fordi forbrukerne skal fortsette å bruke penger. Den skal altså ikke komme fordi vi skaper flere arbeidsplasser, får flere hender i arbeid, får stimulert økonomien, nei, den skal komme ved at forbrukerne skal bruke mer penger. Og samtidig med dette optimistiske vekstan-

(Siv Jensen)

slaget ser vi svært lite optimistiske prognoser for ledighetsutviklingen. Jeg minner Regjeringen om at da de la frem statsbudsjettet i fjor, så bommet de grovt på sin ledighetsvurdering. Ledigheten endte opp med å bli betydelig større enn det Regjeringen sa da de la frem statsbudsjettet i fjor. Og hvilken grunn skulle vi ha for å tro at prognosene som Regjeringen legger frem i år, er riktige?

Så kommer det ingen forbedrende tiltak, ingen tiltak som retter seg mot å redusere ledigheten. Tvert imot, det man gjør, er å skjerpe kraftig på permitteringsreglene, som kanskje er et av de viktigste virkemidlene store deler av vårt næringsliv har for å unngå å gå til flere oppsigelser. Det er dramatisk i en tid hvor vi faktisk ønsker å stoppe at ledigheten går opp. La meg ta et eksempel fra næringslivet: Hvis vi hadde omprioritert bare 2 milliarder kr av de nærmere 700 milliardene i omløp, f.eks. til anlegg som dette stortinget har vedtatt skal bygges, hadde bare de alene gitt 3 000 nye arbeidsplasser. Bare de alene! Tenk om Regjeringen kunne hatt en visjon og en retning for hvor den ville med dette!

Og så sier Regjeringen at det er viktig å modernisere offentlig sektor. Ja, hvilke tiltak ser vi i dette budsjettet for det? Jeg fant ingen, og selv om det er en viktig målsetting for Regjeringen å gjøre noe på skattesiden, er jo dette et budsjett helt blottet for viktige skatte- og avgiftslettegrep som faktisk ville ha vært et kjempeviktig bidrag for å stimulere økonomien.

Avslutningsvis: Dette er ingen invitasjon til Fremskrittspartiet. Jeg registrerer at den kom fra Jan Tore Sanner, men budsjettet i seg selv inviterer jo ikke Fremskrittspartiet til samarbeid. Et budsjett uten mål, uten retning, uten skattelette og uten visjoner, ja, det er et budsjett langt unna de ambisjonene Fremskrittspartiet har for utviklingen av norsk økonomi i årene fremover.

Statsråd Per-Kristian Foss: Jeg lytter alltid også når Siv Jensen taler, men jeg fikk ikke med meg visjonene. Jeg fikk heller ikke med meg noe alternativ, og jeg fikk i enda mindre grad med meg noen helhet. Men at det går an å bli så opphisset over å få rett, det har jeg enda større problemer med å forstå.

Nå mener ikke jeg at Fremskrittspartiet har rett i sitt angrep mot handlingsregelen. Fremskrittspartiet har alltid vært mot den, og mener nå at den er opphevet. Det er vel ikke akkurat fra det hold at prognosene skal tas med det største alvor.

Så gjør man det å være uenig i Regjeringens prognoser for økonomisk vekst til et stort poeng. Det må man gjerne gjøre. Man kan jo f.eks. tro på Statistisk sentralbyrås prognoser, som ligger høyere enn Regjeringens, eller man kan tro på Norges Banks prognoser, som ligger litt lavere enn Regjeringens prognoser, eller man kan tro på et midtpunkt mellom disse. Det er fritt valg. Men jeg tror ikke man skal gjøre det til noe stort politisk poeng.

Når man derimot sier at budsjettet ikke inneholder tiltak som er egnet for å bekjempe ledigheten, så tar man rett og slett feil. Og man tar så feil at man også er uenig i

partenes egen analyse. I Holden-utvalget beskriver partene hvordan kampen mot ledigheten skal føres. Det har Regjeringen gjort. Det vil etter hvert gi resultater. Det viser også de tall vi har lagt frem. Men når man tror at permitteringsreglene er et av de viktigste tiltakene for å begrense ledighet, da er man på gal banehalvdel, for ikke å si at man kanskje er på tribunen. Når man er permittert, er man ledig. Når man er permittert, er man faktisk også forsånt for arbeid – unnskyld uttrykket, for det er ikke dekkende, men da kan altså ikke Aetat kjempe for å skaffe vedkommende ny jobb. Det viktige er derfor at vi får en aktiv formidling, og dessuten at hele budsjettet er innrettet med sikte på å gjøre noe med grunnproblemene i norsk konkurranseutsatt næringsliv i forhold til å ansette flere. Ved å ansette flere i næringslivet får man flere jobber, og da får man ledigheten ned. Så enkelt, men så vanskelig, er det.

Siv Jensen (FrP): Når det gjelder Fremskrittspartiets visjoner, Fremskrittspartiets alternativ og Fremskrittspartiets helhet, så skal statsråden få det når vi har hatt litt mer enn en halvtime til å gå gjennom Regjeringens eget budsjett. Jeg skjønner at statsråden er utålmodig, men litt lengre tid må vi nok få på det.

Så er det ikke slik at permitteringsreglene er viktigst i forhold til ledighetskampen. Men de er med i helheten. For Fremskrittspartiet er det betydelig viktigere å ta omfattende grep i skattepolitikken, fordi det er med på å skape et grunnlag for at bedriftene tør ansette flere, for at de tør investere mer, for at de tør skape mer. Der nest er det viktig for Fremskrittspartiet at vi nå begynner å investere i vårt eget land. Dette er f.eks. et budsjett mer eller mindre blottet for midler til nye veiinvesteringer. Ja, vi har hørt samferdselsministeren gjennom hele valgkampen gi uttrykk for at tiden for veiutbygging er forbi. Det er forstemmende å høre i et land som Norge, som ligger langt unna andre land når det gjelder veiutbygging og standard på veier. Her kunne man også gjort noe fordi det også ville ha vært med på å redusere utgiftene til store deler av norsk næringsliv, som er avhengig av gode transportårer for å få fraktet sine varer til markedene.

Når det er sagt: Hvis man skal vurdere ledigheten, utviklingen i norsk økonomi osv., kan man trekke en parallell til at når de fleste av oss er syke, går vi til legen. Vi går til legen for å få en diagnose, og så, etter at diagnosen er stilt, får vi medisiner for å bli friske. Men hva er det Regjeringen gjør med pasienten? Regjeringen stiller jo ingen diagnose, Regjeringen skriver jo ikke ut noen medisiner hvor målsettingen er å gjøre norsk økonomi frisk, hvor målsettingen er å redusere arbeidsledigheten. Regjeringen lar pasienten sitte på venterommet og håper at jo lenger pasienten blir sittende på venterommet, jo større er sannsynligheten for at problemene går over av seg selv. Det er ingen aktiv, målrettet politikk, hvor man har visjoner for hvor man skal hen. Det er det som bekymrer meg mest, og derfor gjentar jeg det jeg sa i stad: Det er ingenting i dette budsjettet som inviterer Fremskrittspartiet til samarbeid.

Heidi Grande Røys (SV): Finansministeren avslutta og konkluderte med at dette er eit budsjett for arbeid, velferd og fornying. Det er det aldeles ikkje. Eg må seie at eg fattar ikkje kvar Regjeringa har vore hen når det gjeld forarbeidet til budsjettet. For å ta eit eksempel: Kleven Florø AS sa opp sine siste 350 tilsette sist veke, fordi dei hadde eit for dårleg permitteringsregelverk – det var med dei 42 vekene som arbeids- og administrasjonsministeren var pålagt av Stortinget i juni å endre til forskrift. Så går altså Regjeringa den motsette vegen, ein går tilbake til 26 vekers permittering, sjølv om heile industrien har ropt om betre permitteringsreglar. Det har nettopp vore industriarbeidsløysa som har auka sidan i sommar. Vi såg ei viss stabilisering i sommar, no har ho auka. Og det svaret som Regjeringa klarar å møte verftsindustrien med, er altså å gå tilbake til dårlegare ordningar.

I 300 fleire tiltaksplassar har Regjeringa fått til, til 20 000 fleire arbeidsledige – eit lågare nivå på tiltaksplassar enn ein har hatt i tidlegare periodar med høg arbeidsløyse. Det vi hadde trunge no, var gulrøter til næringslivet for å få dei til å sysselsetje fleire, lage nye arbeidsplassar. Og det ein då gjer, er å fortelje dei at dersom du sysselset nokon, risikerer du når du må permittere, ikkje berre å betale for tre dagar, men for 30 dagar. Det er altså ein skatteauke for næringslivet. Det er gulrota som denne regjeringa har å bidra med i kampen mot arbeidsløysa.

Arbeidsløysa skulle møtast med brei front, sa statsministeren i trontaledebatten. Men då må verkemidla nettopp vere innanfor arbeidsmarknadstiltak, innanfor næringslivet, SND, det må vere i offentleg sektor og innanfor forskning og utdanning. Den smulen auke som har kome på forskning og utdanning, er ikkje meir enn det Stortinget la inn i revidert budsjett.

Så til kommunesektoren. Vert det fleire hender i arbeid i kommunesektoren? Nei, det vert det ikkje. Det er eit betydeleg dårlegare kommuneøkonomiopplegg enn det ein la opp til i kommuneøkonomiproposisjonen. Meldinga til kommunane er rett og slett: Finn fleire å seie opp, finn noko å leggje ned, kutt kvaliteten på det vi driv med. Og det er etter ein valkamp der så mykje av debattane har gått på innhaldet i skule, kvalitet i skule, fleire lærarar inn i skulen, og ikkje minst kvalitet i eldreomsorga. No trong vi fleire hender, for no hadde vi gjort nok på å byggje ut eldreomsorga. Kva er meldinga? Jo, dårlegare innhald i skulen, færre lærarar, færre moglegheiter til å dele opp klassane og gjere noko spennande for elevane i læringssituasjonen, det vert dårlegare omsorg og fleire oppsagde. Det er 1 500 ledige omsorgsarbeidarar i Oslo og Akershus. Ingen av dei kjem til å verte tilsette neste år med Regjeringa sitt kommuneopplegg. Det som det vert meir av i kommunesektoren, er privatisering. Med ei Høgre-regjering er det sjølv sagt det ein prioriterer. Den momsendinga som kommunesektoren no vert pålagt, fører til privatisering av kommunale tenester i stor skala. Vi kan ikkje sjå noko anna enn at her er det Høgre-kloa som framleis har eit kraftig tak på offentleg velferd, offentleg omsorg, i kommunesektoren.

Så til slutt: Kven er det som skal betale det gildet som denne regjeringa leverer landet? Bondevik sa på Kristeleg Folkeparti sitt landsmøte:

«Ja, vi har et fattigdomsproblem – også i Norge.»

Og han sa vidare:

«Jeg bestemte meg for at hvis jeg igjen skulle lede en regjering, ville jeg ta tak i dette problemet.»

Kva er det dei fattige, sjuke og gamle får i dette budsjettet? Dei får auka skatt på sjukdom. Ein aukar frikortordninga i folketrygda frå 1 350 kr til 2 500 kr. Det rammar 300 000 sjuke som i dag nyttar seg av frikortordninga. Ein tredel forsvinn ut av ordninga. Ein svekkjer sjukelønsordninga, ein svekkjer uførepensjonsrettane, ein kuttar rehabiliteringspengane, ein tek meir eigenbetaling for hjelpemidla, og ein aukar eigenbetalinga både på reise og til røntgen. «Helsetilbudet er en hjørnesten i vår velferdspolitik», sa finansministeren. Ja, det kan det vere for dei som har råd til å vere sjuke – kan det sjå ut til.

Eg må berre spørje Foss: Kva er det Regjeringa har tenkt på? Det er ikkje eit einaste bidrag til dei arbeidsledige, og ikkje eit einaste bidrag til dei som er fattige og treng ei handsrekking frå staten og frå det offentlege i den situasjonen vi har no.

Statsråd Per-Kristian Foss: Jeg tror nok vi snakker litt forbi hverandre hvis man karakteriserer 900 000 nordmenn som nyter godt av frikortordningen, som de fattige. Da har vi en helt annen analyse av hvor fattigdomsproblemene befinner seg i samfunnet. Regjeringen setter inn ved dette budsjettet 240 mill. kr i øremerkede, målrettede tiltak mot de få, men viktige og uakseptable fattigdomslommer vi har i vårt samfunn. Vi er den første regjering som har lagt frem en samlet analyse av fattigdomsproblemene, og tiltak følges opp også i dette budsjettet.

Permitteringsreglene var tema igjen. La meg si det slik at det er Stortinget som har vedtatt, på basis av Stoltenberg-regjeringens forslag i 2001, at det normale er 26 uker. I Stortinget bad man oss i vår om å innføre en viss utvidelse midlertidig i høst. Det har vi gjort på en måte som også er tilpasset våre EØS-forpliktelser, og Stortinget vedtok i den forbindelse ikke noen endring av de varige reglene. Jeg vet ikke om jeg husker feil – det kan kanskje representanten minne meg om hvis jeg skulle gjøre – men jeg husker ikke at SV foreslo en lovending, som de nå tar til orde for.

Kommuneøkonomien er viktig. Og som statsministeren har sagt: Økningen i kommunenes samlede rammer, som denne regjeringen nå foreslår, har ikke vært større på flere år.

Hvis man virkelig mener at 3 ¼ milliard kr økning i de samlede rammer for kommunene skal føre til dramatiske, negative konsekvenser, da er jeg spent på å se hva SVs alternative forslag blir, og hvordan man skal kombinere milliarder i økninger på alle områder representanten nå har vært igjennom, på en måte som ikke øker skattene for næringslivet, som jeg skjønner at SV nå vil stimulere gjennom gulrøtter. Jeg ser frem til å forsyne meg av den

gulrotbunten, og jeg ser frem til nytenkning i SVs politikk også på det området. Jeg gleder meg faktisk.

Heidi Grande Røys (SV): Det er bra at finansministeren gler seg. Og no skal han få høyre.

Frikortordninga vil ramme sjuke, ho vil ramme gamle, og ho vil ramme fattige. Og når Regjeringa begynner med den målrettinga, kva er det ein gjer då? Jo, ein gjev meir av den resepten at no skal du behovsprøvast, no skal du målast og vegast og sjåast på av både den eine og den andre instansen før du kan få ein økonomisk rett, mens ein tar vekk dei generelle ordningane som gjer at folk får hjelp når dei har det litt vanskeleg.

Permitteringsreglane kom under Stoltenberg, ja. Men då hadde vi ein heilt annan arbeidsløsestatistikk enn den vi har no. Partane i arbeidslivet ynskte å ha ei mindre permittering, ja, men no ynskjer partane i arbeidslivet hjelp til å kome over den nedkonjunkturen som vi har, spesielt i industrien. Dei ber ikkje om varige endringar, det har heller ikkje SV sagt vi skal foreslå. Vi foreslår at ein i forskrift kunne ha gitt verftsindustrien den draghjelpa det er at ein får permitteringsreglar for 52 veker i 2004, slik at ein kan få kontrahert nye ordrar, som så skal prosjekterast før ein kan begynne å tilsetje igjen. Det er jo ikkje slik at folk rundt om i alle desse industribygdene og -byane har så mange alternative arbeidsplassar å verte tilbodne. Då må dei gå på permittering og helst på arbeidsmarknadstiltak og verte verande i bygda, verte verande i byen, i påvente av at verftet kontraherer nye ordrar. Har ein då sendt dei til Oslo, til Bergen eller til Ålesund, er kompetansen vi treng til å bygge dei båtane vi skal bygge, vekk. Så det må jo bety at finansministeren ynskjer å bygge ned verftsnæringa.

Når det gjeld kommuneøkonomien, kjem Regjeringa til å få eit heilt anna opplegg frå SVs side, både for å berge sysselsetjinga og ikkje minst for å vareta velferdsgoda som vi har i dette landet.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF): Kristeleg Folkeparti er vel nøgd med at det budsjettet me nett har fått presentert, så tydeleg legg vekt på kor viktig det er å sikra og skapa arbeidsplassar, å vidareføra sentrale velferdsordningar og å medverka til fornying og til nyskaping.

Regjeringa sin økonomiske politikk har verka godt i året som ligg bak. Det kjem m.a. til uttrykk gjennom fleire signal om at optimismen er veksande i næringslivet og i hushalda. Difor vert denne politikken vidareført, for å stimulera vekst og sysselsetjing. Det å ha eit arbeid å gå til er eit uvurderleg gode. Kristeleg Folkeparti er difor svært oppteke av å føra ein politikk som fører med seg gode leve- og utviklingsmoglegheiter for arbeidsplassane.

Elles er me oppteke av det nære samspelet mellom «hand og ånd». Difor gler me oss over ein betydeleg auke i løyvingane til dåpsopplæring, vidareføring av arealtilskotet til private kyrkjebygg og at frådragsordninga for gåver til frivillige lag og organisasjonar no er utvida til òg å gjelda det frivillige arbeidet innanfor Den norske kyrkja.

Eit kjerneområde for Kristeleg Folkeparti er familiepolitikken. Me er difor særns nøgde med at oppfylling av barnehageavtalen er prioritert, med fleire barnehageplassar og lågare foreldrebetaling. I praksis betyr dette m.a. at krava om 80 pst. offentlig finansiering og maksimalpris på 2 750 kr frå 1. mai 2004 er sikra.

Vidare har Kristeleg Folkeparti alltid ønskt å fylla omsorgsomgrepet med praktisk innhald. Gjennom fleire tiltak kjem dette tydeleg til uttrykk i det føreliggjande budsjettforslaget. Dei samla inntektene til kommunesektorens får t.d. ein reell vekst på om lag 3 ¼ milliard kr. I tillegg kjem effekten av eit lågt rentenivå. Vidare vil eg nemna at sjukehus og psykiatri får ei kraftig styrking. Budsjettet inneheld den sterkaste auken i psykiatri sidan psykiatriplanen vart vedteken. Det er òg lagt opp til store investeringsprosjekt innanfor sjukehussektoren. Gjennom den styrkte kommuneøkonomien vert det lagt opp til å betra kvaliteten i eldreomsorga, og det vert lagt opp til ei god finansiering for særleg ressurskrevande brukarar.

Gjennom dette budsjettet er kampen mot fattigdom, både her heime og ute, forsterka. Nærare ein milliard kroner vil verta brukte til målretta tiltak for å førebyggja fattigdom og hjelpe menneske ut av fattigdom, og til kampen mot rus. Regjeringa sin hovudstrategi er at fleire skal verta i stand til å forsørgja seg sjølve gjennom eige arbeid. Difor er tiltaka i budsjettet bygde opp rundt dette.

Trass i mange krevjande utfordringar i vårt eige land må me aldri gløyma det ansvaret me har overfor dei fattigaste av dei fattige. I budsjettforslaget aukar difor norsk bistand til 0,94 pst. av BNI. Her vert det satsa på eit breitt spekter av utviklingstiltak, men nokre hovudføringar peikar seg likevel ut. For det første er det eit uomtvisteleg faktum at inga investering er meir effektiv i kampen mot fattigdom enn det å gje folk utdanning. Vidare vert det gjeve meir til land som er på veg ut av krise og konflikt, og innsatsen for behandling av hivsmitta og aidsjuke vert styrkt.

Så litt tilbake til utfordringane i vårt eige land. Satsinga på kollektivtransport på nærare éin milliard kroner vil merkast. Det å innlemma persontransporten i momssystemet vil gje ein svært positiv effekt både for buss og for bane. Vidare vil den føreslegne belønningsordninga for storbyane bety mykje for miljøet, og investeringa i jernbanenett og togradsystem vil auka sikkerheita og betra regulariteten.

Eg er trygg på at dette budsjettet vil verka positivt for arbeidsplassar og sysselsetjing. Ei sterk satsing på forskning og utvikling, ei rekkje aktivitetar innanfor bygg og anlegg og etablering av eit landsdekkjande såkornfond for å tilføra kunnskapsbedrifter med stort vekstpotensial ei blanding av tålmodig eigenkapital og relevant kompetanse er døme på konstruktive verkemiddel.

Ei av dei aller største utfordringane me har no, er kampen for arbeidsplassar og mot arbeidsløyse. Det krev at me alle er villige til å medverka til fornuftige og praktiske løysingar for å vinna denne kampen. I Kristeleg Folkeparti vil me gjera det me kan for at dette skal verta mogleg.

Morten Lund (Sp): Regjeringen har lagt fram sitt tredje budsjett, og det er et uansvarlig budsjett. Det er et budsjett som gir økt ledighet, det gir dårligere skole og eldreomsorg, og det gjør det verre for dem som har dårlig helse. Det blir ikke mer i pensjonsfondet av at Regjeringen lar milliardene flomme ut av statskassen for å dekke ledighetskostnader, eller for å kompensere for de skatteinntektene som ikke kommer fra næringslivet, som akkurat nå går dårlig. For at vi skal få bedre råd til pensjonene framover, må arbeidsstyrken gjøres større, og den må foredles. Næringslivet trenger hjelp til det, og når det går dårlig, trenger de mer hjelp fra staten. Det som går på å stimulere aktiviteten i samfunnet, må økes i forhold til det som er foreslått.

Kampen mot ledigheten blir tyngre, og den blir veldig kostbar når så mange bedrifter er lagt ned, har flagget ut eller har mistet mye av egenkapitalen sin.

Regjeringen holdt renten altfor høy altfor lenge. Det førte bl.a. til at havbruk og fiskeri tapte 2,5 milliarder kr på ett år. Det betyr at egenkapitalen forsvinner. Derfor har vi nå et konkursras.

Nå foreslås det at arbeidsgiveravgiften skal økes med opptil 10 pst. Det vil knekke mange bedrifter, spesielt i utkantene. Det kan altså bli verre istedenfor bedre. Senterpartiet vil slåss mot denne endringen, og i den slåsskampen hadde vi et flertall med oss i valgkampen.

Statistisk sentralbyrå har beregnet at økt offentlig kjøpekraft tilsvarende 10 milliarder kr i året ville ha hindret veksten i ledighet uten å gi press i økonomien, og at skatte- og avgiftslette til personer – i samme størrelsesorden – ikke ville hatt positiv effekt på ledigheten i det hele tatt.

Regjeringen har gjort det motsatte av disse faglige rådene. Ledighetskurven er fasiten og viser resultatet av denne politikken – en trasig bauta for en regjeringstrassige økonomiske politikk. Og denne trassigheten fortsetter nå. Regjeringens medisin er nå at permitterte bør sies opp, og at mer arbeidskraft skal omsettes i løs vekt. Er det slik at Regjeringen ønsker å ta knekken på skipsverftene når den sier at bedriftene må betale mer når noen må permitteres?

Vi har foreløpig ikke funnet noen styrking av SND i de papirene som er lagt fram, snarere det motsatte.

Senterpartiet vil kjempe mot endringene i permitteringsloven, og vil foreslå at vi skal ha tilbake igjen den gamle regelen om 52 ukers permitteringsperiode.

Så over til kommunesektoren.

Det blir ikke bedre skole og eldreomsorg uten mer penger. Nå legges det fram et opplegg som er ½ milliard kr mindre enn det Regjeringen foreslo i vår. Og det som statsministeren og andre fra Regjeringen gikk rundt og sa i valgkampen, at vi skal få den største veksten på lenge, er det ikke mange kommuner som kommer til å merke. Stortinget vedtok i vår 1 ½ milliard kr utover det Regjeringen foreslo, og da KS foretok sin undersøkelse som viste at en tredjepart av kommunene ble nødt til å redusere på skole og eldreomsorg, var det flertallets bevilgninger i Stortinget de bygde på. Nå kommer det altså noe som er 2 milliarder kr mindre enn det flertallet bestemte. Av

veksten på 3 ¼ milliard kr er altså 2 milliarder kr øremerket. Kun 1,8 milliarder kr er frie inntekter, og det skal inkludere den nye ordningen for å kompensere for de ressurskrevende brukerne. Det blir lite igjen til bedre skole og eldreomsorg.

Så sier Regjeringen at det må gå an å få mer ut av den samme summen ved mer anbud og omorganisering. Trondheim kommune har prøvd ut det. Økt og kostbart sykefravær er et resultat. 1 000 av 9 500 ansatte er borte fra jobben hver dag, og i sykehjemssektoren er fraværsprosenten over 14. Fraværet er nesten fordoblet på sju år. Jeg frykter at dette kan bli verre.

Det trengs en større del av samfunnskaken til dem som leverer de lokale velferdstjenestene. Det er det som Senterpartiet skal kjempe mest for i denne prosessen.

Vi ser at egenandelene skal økes med 800 mill. kr. Det er det de med dårlig helse som skal betale. Det vil også Senterpartiet slåss imot.

Senterpartiet vil i sitt arbeid bygge på sine egne erfaringer og på de dystre fakta bak Regjeringens ledighetskurve i årets budsjettbehandling. Vi håper at Arbeiderpartiet og SV vil følge opp sine løfter fra valgkampen om kamp mot ledighet, en mer rettferdig fordeling og en god nok kommuneøkonomi, og at de vil noe som monner. Vi har et lite håp om at også Kristelig Folkeparti vil slutte seg til en slik enighet etter hvert. Vi håper på grasrota i Norge.

Statsråd Per-Kristian Foss: Jeg hadde nesten ventet at representanten Lund på vegne av Senterpartiet ville glede seg over en rekordartet økning i de frie inntekter, sammenlignet med hva Senterpartiet foreslo da de satt med kommunalministeren. Da var det ikke 1,8 milliarder kr – det var 0,2, 0,2 og 0,2 i de tre årene de hadde budsjettansvar. Den samlede inntektsvekst for kommunene var i de årene også lavere. Men jeg skjønner at det er nye toner i Senterpartiet nå, og man karakteriserer budsjettet i sin helhet som «uansvarlig», under henvisning til faglige råd, som Senterpartiet følger i sitt opplegg. Jeg har ikke oppdaget den fagmannen hittil, men jeg skal fortsatt lete etter den fagmannen, den økonomiske fagpersonen, som sier at Senterpartiets måte å drive økonomisk politikk på vil føre til bedre resultater, lavere ledighet og mer vekst.

Jeg kan korrigere én ting, og det er helt åpenbart: I budsjettet ligger det ikke noen økning av arbeidsgiveravgiften i de soner som i dag har differensiert arbeidsgiveravgift på 10 pst. Da har ikke representanten fått med seg at vi tar sikte på at ESA-vedtaket, som vel å merke ble påført oss under en senterpartistatsråd i 1999, skal følges opp gjennom en overgangsordning over tre år, slik at det ikke for noen blir en økning i nærheten av det tallet som representanten oppgav.

For øvrig må jeg bare si at jeg ikke tror næringslivet ber om at man skal vedta seg ut av ledigheten gjennom statlige tiltak. Jeg registrerer bl.a. at næringslivet har bedt om mer fleksible regler – det gjelder ikke minst skipsverftene og hele industrien langs kysten som lever av ordremengder som varierer veldig sterkt, de har bedt om mer

fleksible regler for midlertidige ansettelser. Det går Regjeringen inn for. Hva er Senterpartiets holdning til dette?

Morten Lund (Sp): Dagens budskap fra næringslivet er bl.a. at skipsverftene sier at de nå må si opp folk. Og det visste vi fra før. Vi har nettopp vært ute i valgkamp og snakket med næringslivet, og de sier: Vi trenger en regjering som er på vår side, det har vi savnet siden denne regjeringen kom til. Jens Petter Ekornes, en kjent person, medlem i Høyres sentralstyre, har sagt gang på gang: Vi trenger den gammeldage politikken som DU stod for. Uten den hadde ikke Sunnmøre sett slik ut som det gjør i dag. Og han sier at det går an å bli mer lønnsomme enn dem som flagger ut i dag, hvis vi i Norge får hjelp til teknologiutvikling. Den må gis over statsbudsjettet, som det gjøres i andre land. I Norge er vi i ferd med å spare oss til fant.

Arbeidsstyrken har 14 ganger større verdi enn petroleumsformuen, sa Jens Stoltenberg i Arbeiderpartiets langtidsprogram. Det er arbeidsstyrken som er den viktigste formuen vi har. Da kan vi ikke legge den brakk. Det er det denne Regjeringen er i ferd med å gjøre. Vi er nødt til å gi hjelp til alle dem som kan sette folk i arbeid. Kommunesektoren er viktig. Hvis den også nå er nødt til å si opp lærere, hjelpepleiere og sykepleiere fordi budsjettene krever det, blir det ikke bedre. Men det verste med det, er at folk sier det var ikke det politikerne sa til oss i valgkampen. I valgkampen gikk Regjeringen ut og sa – det hørtes slik ut – at økonomien skulle bli bedre enn det som flertallet bestemte i vår, og så presenteres det noe som er 2 milliarder kr lavere enn det som Stortinget vedtok!

Så til uavhengige eksperter som sier at Senterpartiets politikk har vært bra. De som vurderte Norges Banks rentepolitikk, ga karakteren Ng+ til Norges Bank. Men det er karakteren til Per-Kristian Foss, det! For det er han som skulle ha strammet inn overfor Norges Bank når han så at det gikk galt med norsk næringsliv.

May Britt Vihovde (V): Regjeringa sitt forslag til statsbudsjett har ein god Venstre-profil. Budsjettet har ei klar satsing på å skapa og sikra arbeidsplassar, m.a. gjennom låg rente og ein konkurransedyktig kronekurs. Vidare er Regjeringa oppteken av å hjelpa dei som har minst, og lanserer i budsjettet ei solid tiltakspakke for våre vanskelegast stilte.

Igjen får vi eit budsjett med solid satsing på miljøtiltak. Satsinga på kollektivtransport, klima og alternative fornybare energikjelder held fram mot nye høgder.

For eit år sidan var renta til Noregs Bank 7 pst. I tillegg var den norske krona svært sterk. Sterk krone gjorde norske produkt dyre i utlandet og svekte difor norsk konkurransevne i den internasjonale marknaden. Hovudkravet i fjor var eit stramt budsjett for å sikra lågare rente og svakare krone. Statsbudsjettet for 2003 blei stramt, og i dag, eitt år seinare, har renta gått ned med heile 4,5 pst. I tillegg har krona svekt seg. Trass i at Regjeringa held fram med budsjett disiplinen sin, er budsjettet for 2004 nøytralt.

Det kan vera freistande å bruka meir pengar til ymse gode formål, men meir pengar til alle gir høgare rente, sterkare krone, og det vil dermed vera ein trussel mot sysselsetjinga, spesielt i konkurranseutsett sektor.

Arbeidsløyse kan best møtast med at det blir skapt nye og varige arbeidsplassar. Vi må sørgja for at det blir skapt tusenvis av nye bedrifter og arbeidsplassar som er i stand til å møte internasjonal konkurranse, og som samtidig kan bidra til fellesskapet, slik at vi løyser velferdsutfordringane vi står føre.

Budsjettforslaget inneheld ei rekkje tiltak som kjem nyskaping og næringsliv til gode. Forskinga blir styrkt med 1,1 milliardar kr. Regjeringa legg opp til 200 nye stipendiatstillingar, fullfinansierer kvalitetsreforma innan høgare utdanning samt aukar løyvingane til langsiktig grunnleggjande forskning gjennom Noregs forskingsråd. Forsking gir grobottn for verdiskaping og nye arbeidsplassar. Vidare har Regjeringa i budsjettet ein heilskapleg plan for auka innovasjon. Dermed blir dette budsjettet eit krafttak for småbedrifter, for sysselsetjing og nyskaping.

Buss, tog, ferje og bane handlar om bevegelsesfridom for mange. Venstre vil ha hyppigare avgangar, lågare prisar og betre tryggleik. Budsjettet for 2003 var tidenes største satsing på kollektivtransport, og i budsjettforslaget for 2004 slår vi vår eigen noregsrekord! Kollektivsatsinga totalt er trappa opp med 1,1 milliardar kr sidan Bondevik II tok over hausten 2001. Eit slikt kollektivløft gir eit helse- og miljøvennleg alternativ til auka bilbruk. I år skal studentrabattane utvidast til også å gjelda lengre reiser, og opprustinga og utbygginga av jernbanen og t-banenettet held fram. Regjeringa vil gi kollektivtransporten avgiftslette på nær 500 mill. kr. Venstre krev at avgiftslettene kjem brukarane til gode.

Fortgang i utbygginga av alternative, fornybare energikjelder held fram – for å bruke Øystein Djupedals egne ord i Aftenposten den 11. september i år:

«Regjeringen inviterer faktisk til en grønn energirevolusjon i Norge.»

Regjeringa vil gjera det lønsamt for private, næringsliv og institusjonar å skifta frå elektrisitet som varmekjelde til ulike former for fjernvarme og bioenergi.

Det er stor privat rikdom i Noreg. Dette kombinert med trygde- og pensjonsforpliktingar som tårnar seg opp, gjer at ein må våga å forlata tankegangen om at velferdsordningar skal smørjast likt utover heile befolkninga. Velferdsordningar må i større grad vera målretta tiltak for dei som treng det aller mest. I 1984 var det 140 000 som nytta seg av eigendelstaket på helsetenester, og i 2003 er dette estimert til å bli 900 000. Dette vitnar om at ordninga famnar for vidt. Derfor aukar Regjeringa eigendelane i helsesektoren. Det er viktig å understreka at samtidig som eigendelstaket aukar, skånar vi dei mest utsette gruppene.

Venstre er spesielt glad for at Regjeringa foreslår nesten 1 milliard kr i målretta tiltak for å førebyggja og kjempa mot fattigdom – ein auke på 240 mill. kr på årets budsjett. Auka livskvalitet og verdigheit til våre narkomane er ei hjartesak for Venstre, og vi er svært glade for

at det er nettopp disse som blir prioriterte. Også løyvingane til psykiatrien aukar.

Vi må ha ein velferdspolitikkk som tek vare på dei som treng hjelp frå fellesskapet aller mest – vi må ta eit sosialt ansvar for å sikra alle verdigheit i alle livsfasar.

I lokalvalkampen i år hadde Venstre styrking av lokal-demokratiet som hovudparole. I debatten tok Venstre til orde for at kommunane i for stor grad blir styrte frå Stortinget. Venstre lovde meir pengar til kommunane. I Regjeringa sitt budsjettforslag ligg det inne ein auke på 3 ¾ milliard kr til kommunane.

Regjeringa sitt budsjettforslag er godt. Venstre er svært fornøgd med at Regjeringa leverer på område Venstre er spesielt opptekte av, nemleg miljø, småbedrifter og sosialt ansvar. Dersom eit samla storting meiner at jobb nr. 1 er kampen mot den aukande arbeidsløysa, vonar Venstre at vi klarer å samla oss bak eit budsjett for 2004 som har det som mål å skapa og sikra arbeidsplassar.

Steinar Bastesen (Kp): Konjunktursituasjonen er slik at den økonomiske politikken må stimulere produksjon og sysselsetting i fastlandsøkonomien. Regjeringa legger opp til et budsjett som er om lag nøytralt for økonomien. Arbeidsløsheten forventes å gå opp og veksten å avta i økonomien. Dette bør tilsi at en bør benytte større ressurser i 2004 enn foreslått av Regjeringa.

I Fiskeridepartementets budsjett er det altfor lite midler til slepebåter. Disse båtene er helt nødvendige for å sikre oljevernberedskapen i nord, der den internasjonale oljetrafikken øker sterkt. Fiskeriministeren kan gjerne vise til en avtale om bruk av trålere til denne oppgaven. Det kan vise seg å være både dyrt og lite hensiktsmessig. Fiskeridepartementets budsjett burde satse mye sterkere på fiskerihavner. Det er feil at lastede fiskebåter må stå på grunn når de leverer sin fangst. De bidrar tross alt til storsamfunnet.

Regjeringa vil ha moms på havnetjenester, mens andre samferdselstjenester fritas. Kystpartiet vil ha lik behandling av alle samferdselstjenester. Mer av oljefondet bør plasseres i innlandet. En god del av den offentlige gjeld i kommunesektoren kan konverteres til gjeld i oljefondet.

Regjeringa vil kutte fordelsskatt på bolig med bare 100 mill. kr. Dette utgjør under 10 pst. av provenyverdien av denne skatten. Det rimer dårlig med løftet Regjeringa har gitt om å avvikle fordelsskatten i inneværende periode. Er det virkelig slik at Regjeringa vil forplikte seg til å fjerne den resterende milliarder som denne skatten vil utgjøre, i 2005?

Hadde vi fulgt Kystpartiets politikk, ville vi ikke vært i den situasjonen at vi måtte fjerne den differensierte arbeidsgiveravgiften. Det foreslås å bygge opp nye arbeidsplasser i distrikter som vil bli rammet av ordningen med å fjerne arbeidsgiveravgiften. Men hvordan skal dette gjennomføres i praksis?

Regjeringens manglende satsing på lokale lensmannskontor og lokale likningsnemnder er en dårlig bruk av ressurser. Det innebærer at man kutter ut den viktige ekspertisen som ligger i disse stillingene.

Overføringene til kommunene øker ikke så mye som det var forutsatt i kommuneøkonomiproposisjonen for 2004. Kystpartiet ønsker en mye sterkere satsing på viktige kommunale oppgaver som helse og utdanning. En nesten doubling av frikortgrensen er helt uholdbart og vil nettopp ramme de svake i samfunnet.

Statsråd Per-Kristian Foss: Det er riktig som representanten Bastesen sier, at selve finanspolitikken, altså budsjettet, vil virke om lag nøytralt på den økonomiske aktiviteten. Men den økonomiske politikken omfatter jo noe mye mer enn det, ikke minst omfatter den betydelige lettelse i rentenivå og dempet kronekurs. Det er et aktivt bidrag til å stimulere økonomien. Det er for øvrig i tråd med hva partene selv har ønsket, at det er pengepolitikken som nå skal få fungere, fordi det bidrar til å styrke vår konkurransevne.

Jeg er glad for at vi får Kystpartiets støtte til å fjerne fordelsskatten på bolig i denne perioden. Det monner, det også!

Representanten Bastesen sa at Kystpartiets politikk ikke ville ført til et ESA-pålegg om å legge om den differensierte arbeidsgiveravgiften. Det har jeg noe problem med å se. I så fall måtte det ha betydd en oppsigelse av EØS-avtalen, hvilket ville ha fått dramatiske følger for store deler av kystens næringsliv.

Steinar Bastesen (Kp): Jeg takker finansministeren for at han tok ordet.

Det er jo litt rart å høre finansministeren si at han skal fjerne fordelsskatten ved å bo i egen bolig. Når han sier det fra denne talerstolen, går jeg ut fra at det blir tilfellet i 2004, men det framgår ikke av budsjettet, hvor det sies at bare ca. 10 pst. skal fjernes.

Det er ingen tvil om at hvis man hadde fulgt Kystpartiets politikk, hadde vi sluppet fjerningen av den differensierte arbeidsgiveravgiften. Finansministeren sier at vi ved å følge Kystpartiets politikk, hadde vært i en helt annen situasjon. Vi kunne ha hatt en handelsavtale med EU. Vi behøvde ikke hatt en EØS-avtale, som viser at vi har et B-medlemskap i EU istedenfor et fullt medlemskap, slik vi nå har det. Det er på tide å ta opp forhandlinger om nettopp dette.

Statsråd Per-Kristian Foss: Jeg skal la fristelsen til å ta opp en ny EU-medlemskapsdebatt med representanten Bastesen ligge. Den muligheten byr seg nok senere.

Det har vært en interessant debatt å lytte til. Jeg har bare et par kommentarer til den sosiale profilen. La meg minne om at da jeg omtalte at Regjeringa i dette budsjettet øker fattigdomssatsingen med 240 mill. kr, kommer det altså på toppen av den innsats som er gjort i tidligere budsjetter, slik at omfanget av disse tiltakene nå er i størrelsesordenen 800–900 mill. kr. Det er viktig, og det er viktig at vi har fått Stortingets støtte til dette, for det er faktisk den første regjering som har gått inn i fattigdoms-lommeproblemene med målrettede tiltak, ikke bare omtalt generelt en halvdel eller en kvart del av den norske befolkningen som fattige.

Når frikorttaket øker, innebærer det at noen færre blir skjernet av ordningen. Men jeg minner om at vårt forslag altså vil skjerme 600 000, og det er omtrent den samme andel som da arbeiderpartiregjeringen overlot makten til Bondevik I-regjeringen i 1997. Man skal kanskje være litt forsiktig med å beskrive katastrofen i den situasjonen, for noen hver kan møte seg selv i døren der.

Dette budsjettet er ikke rettet inn mot noe politisk parti ut fra noen taktiske motiver om samarbeid i Stortinget. Det er en åpen invitt til alle partier om samarbeid, og det er en invitt til partene i arbeidslivet om å bidra også på sitt område til moderate lønnsoppgjør, noe som vil være et viktig bidrag i kampen mot ledigheten. Det viktigste Regjeringen legger opp til, er å føre en økonomisk politikk som hittil har gitt det positive resultat at stadig færre bedrifter snakker om utflagging, stadig færre bedrifter bedriver oppsigelser og stadig flere bedrifter ser positivt på fremtidsutviklingen og på sine egne resultater. Da jeg viste til en bedriftsundersøkelse i mitt innlegg, var ikke det noen teoretisk undersøkelse av Statistisk sentralbyrå. Det er bedriftsledernes egne vurderinger av positive fremtidsutsikter, og ikke på halvannet år har så mange gitt positive signaler om at nå går det bedre.

Det er ikke det eneste vi gjør. Budsjettet inneholder – og her ble det sagt noe feil i SVs innlegg, bl.a. når man sier at det ikke gis mer til forskning og utdanning i dette budsjettet – en vesentlig økning både til forskning og utdanning. Det inngår som et ledd i Regjeringens samlede næringsstrategi. Forskning og utvikling er en viktig del av dette.

Også offentlig aktivitet er viktig som et ledd i sysselsetting – og da snakker vi ikke bare om permitteringsregler eller om sysselsettingstiltak, eller om Aetat, som er viktig nok. Men det ligger i dette budsjettet vesentlige økninger i lånerammer til skolebygg, generelle bygg på ulike områder, satsing på jernbane og vei, og til kommunesektoren, som samlet sett også gir en betydelig sysselsettingseffekt. Det er ikke det viktigste, men det hører med i et samlet bilde.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at finansministerens redegjørelse om Regjeringens forslag til stats- og nasjonalbudsjettet for 2004 legges ut for videre behandling i et senere møte.

– Dette anses vedtatt.

S a k n r . 2

Referat

1. (7) Statsbudsjettet medregnet folketrygden og skatte-, avgifts- og tollvedtak for budsjetterminen 2004 (St.prp. nr. 1 (2003-2004))
2. (8) Nasjonalbudsjettet 2004 (St.meld. nr. 1 (2003-2004))
Enst.: Nr. 1 og 2 sendes finanskomiteen
3. (9) Kostnadsnøkkel for sosiale tjenester i inntektsystemet for kommunene (St.meld. nr. 6 (2003-2004))
Enst.: Sendes kommunalkomiteen

Møtet hevet kl. 11.40.
